

Književne novice

A. Aškerc: Junaki. Epske pesnitve. Založil L. Schwentner v Ljubljani 1906. Cena broširani knjigi 3 K, elegantno vezani 4 K 50 h.

Ivan Cankar: Nina. Založil L. Schwentner, v Ljubljani 1906. — Cankar se ves čas svojega umetniškega delovanja, odkar se je postavil na lastne noge, ni dosti zmenil za čitajoče občinstvo in je s čimdalje večjo in suverensko samozavestjo hitel naprej, kamor je mislil, da ga vleče njegovo umetniško srce. Seveda je množica zaostajala in nič ni pomagalo, da so kritiki vedno vpili za njim, naj se ozre, naj poda roko — narodu. Cankarju pa je ob tej rodoljubni skrbi kvečjemu zaigral okrog usten ironičen nasmeh, ki ga ni prav nič motil pri krepki hoji po vzpenjajočih se stezah. Včasih ga je pripeljala pot na prijazno zelenico, kjer so rasle poleg planik tudi navadne cvetke, ki si jih je zataknil za klobuk, zavriskal in zažvižgal, kakor delajo slovenski fantje po vaseh. Brž se je vzradostilo srce kritikom, češ, spametoval se je, počakal bo, da hodimo enakim korakom, ki se prilega našim pretolstim ali presuhim bedrom. Ali komaj je začutil smeli hribolazec hrkajoče odkašljevanje množice za seboj, že je imel pot pod nogami in je čilo stopal po stezi, ki je strmo držala med skalovje. Razočarani so bili že samo kritiki, kajti takozvani narod je bil vesel, da se je smel izpočiti na prijetni zelenici, ki vendar ni — pod morsko gladino. Vendar smo bili ponosni na izvršeno pot! Cankar pa je stopal po strmih in neuhojenih stezah, koder se še ni brusila slovenska peta. Tuintam se je prikazal opazovalcem izza skalnatega roba, se malo ozrl, malo oddahnil in zopet stopal. Včasih pa ga je objela megla, kakor je pač navada v planinskih višinah, in morda je pogrešil trdnih točk, kjer bi se orijentiralo njegovo oko. Morda ga je za hip tudi obšel dvom, morda ga je zazeblo v tej osamelosti sredi trdih skal in meglenih oblakov; včasih ga je morda zaskrbelo radi daljnje poti, če se ne konča s prepadom, in ni izključeno, da si je zaželel človeka, saj je človek človeku vendar najboljši kompas. Ali potegnili je oster piš, megla se je razdelila, svet krasote in svetlobe se je odkril strmečemu očesu, srce pa je zatrepetalo, prevzeto od čarobnih oblik in barv, ki so se v deviški lepoti kazale umetniškemu pogledu.

Če morda ta prisposodba pojasnjuje Cankarjevo umetniško pot, tedaj so plodovi meglene višine dela à la Hiša Marije Pomočnice, Gospa Judit itd. Skoraj v neprodirno meglo pa se je zavil fantastni pisatelj z najnovejšim proizvodom, z Nino. Vztrajajoč na svojem kritičnem stališču, nočem učiti umetnika, kako bi bil moral pisati, pač pa odklanjam delo, katerega vsebine niti približno pri vsem trudu nisem mogel s sigurnostjo ujeti. Priznati moram, da sem po vsakem branju drugače tolmačil te sfingične pripovedi anonimnega junaka, da, mislil sem celo, da so to le gole fantazmagorije blaznega človeka, kateremu je bila dodeljena kruta milost, pred svojim koncem še enkrat gledati žalostne podobe prebitega in ubitega življenja. Šele risba ob koncu knjige in epilog sta me prepričala, da mora biti vendar položena v to delo jedrnatejša in filozofska ideja. Morda je sploh risba res najboljši tolmač misli, ki giblje in nosi dejanje, ki se giblje skoraj izključno v abstraktnih sferah duševnega življenja. Narisana pa je smrt s prekrizanima rokama, sedeča na kupu knjig, držeča v desnici skrhano koso na tla oprto; z velikimi latinskimi črkami stoji zapisana zgoraj beseda — finis.